

ΓΙΑ τους ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΜΟΝΕΣ
(σύμφωνα με την Α1/Σ40/2007 Απόφαση της ΔΕ / ΤΕΕ)

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ & ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ
Γραφείο Πραγματογνωμοσυών
Τηλ. 210 3291256, 210 3291259, 210 3291337
FAX 210 3291337

ΓΕΝΙΚΟΙ ΟΡΟΙ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΜΟΣΥΝΩΝ

Α. Γενικές Πληροφορίες

1. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του προεδρικού διατάγματος της 10/16.01.1935 «περί καθορισμού των επί των διαιτησιών και πραγματογνωμοσυών δικαιωμάτων του Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ελλάδος και των παρ' αυτού διοριζομένων διαιτητών και πραγματογνωμόνων»:

"Το Τεχνικόν Επιμελητήριον δικαιούται, τη αιτήσει οιουδήποτε εις την εκτέλεσιν πραγματογνωμοσυών επί τεχνικών ζητημάτων, εμπιπτόντων εις την αρμοδιότητα και την εμπειρίαν των μελών αυτού, ως ταύτα καθορίζονται εκ των εκάστοτε περί μελών του Τ.Ε.Ε. κειμένων διατάξεων".

2. Αντικείμενο πραγματογνωμοσυών που εκτελούνται κατά την ανωτέρω διάταξη αποτελούν, επομένως, τεχνικά θέματα, όπως π.χ. οι εκτιμήσεις κατασκευών και εγκαταστάσεων, οι επιμετρήσεις τεχνικών εργασιών, οι διαπιστώσεις κακοτεχνιών και η εκτίμηση του τρόπου και κόστους αποκατάστασής τους, η εξήγηση φαινομένων τεχνικής φύσεως (ρηγματώσεις σε οικοδομικά στοιχεία, υγρασίες κ.λπ.), ο έλεγχος εφαρμογής τεχνικών προδιαγραφών και όρων σε κατασκευές, ο έλεγχος εφαρμογής του Γ.Ο.Κ., ο προσδιορισμός του σταδίου εξέλιξης του έργου, η σωστή λειτουργία εγκαταστάσεων και μηχανημάτων, ο έλεγχος θορύβου ή ρυπάνσεως από τη λειτουργία εγκαταστάσεων κ.λ.π.

3. Οι πραγματογνώμονες που ορίζονται από το ΤΕΕ αποφαίνονται αποκλειστικώς και μόνον επί των τιθέμενων τεχνικών ζητημάτων και δεν επιλύουν ζητήματα νομικής φύσεως ούτε διαφορές μεταξύ αντιδικούντων μερών.

4. Η κατά τα ανωτέρω διενεργούμενη πραγματογνωμοσύνη δεν έχει σχέση με εκείνην που διατάσσεται από τις δικαστικές αρχές κατά τα άρθρα 368 επ. του Κ.Πολ.Δικ., ούτε επηρεάζεται από την τυχόν δικαστική πορεία της υπόθεσης.

Β. Διορισμός πραγματογνώμονα

1. Το ΤΕΕ κάθε φορά που υποβάλλεται σχετική αίτηση ορίζει ως Πραγματογνώμονα Μέλος του που έχει την κατάλληλη ειδικότητα για την διεξαγωγή της αιτούμενης πραγματογνωμοσύνης.

2. Το έγγραφο ορισμού αποστέλλεται στον Πραγματογνώμονα και κοινοποιείται σε όλους τους ενδιαφερόμενους (αιτούντες και λοιπά εμπλεκόμενα μέρη). Στο έγγραφο αυτό, αναγράφεται το όνομα, το επώνυμο, η ειδικότητα, η επαγγελματική διεύθυνση του Πραγματογνώμονα, τα αντίστοιχα στοιχεία των αιτούντων την πραγματογνωμοσύνη αλλά και κάθε άλλου - κατά δήλωση πάντα των αιτούντων - εμπλεκόμενου μέρους, καθώς επίσης και τα τηλέφωνα επικοινωνίας όλων των ανωτέρω.

3. Ο Πραγματογνώμονας, αφού λάβει γνώση της υπόθεσης και σε κάθε περίπτωση πριν τη διενέργεια αυτοψίας, αποδέχεται εγγράφως τον ορισμό του, δηλώνει ότι διαθέτει τις αναγκαίες τεχνικές γνώσεις για την διεξαγωγή της πραγματογνωμοσύνης που του ανατίθεται από το ΤΕΕ, καθώς και ότι έχει λάβει γνώση και αποδέχεται ανεπιφύλακτα τους παρόντες όρους, επί τη βάση των οποίων, δεσμεύεται να διενεργήσει την πραγματογνωμοσύνη ενώ προτίθεται να συμμορφωθεί στις πρόσθετες οδηγίες, τις οποίες το ΤΕΕ διατηρεί το δικαίωμα να του γνωστοποιήσει, εφ' όσον αυτό κριθεί αναγκαίο για την καλλίτερη διεκπεραίωση της πραγματογνωμοσύνης που του αναθέτει.

4. Ο Πραγματογνώμονας δηλώνει επίσης εγγράφως ότι α) η έκβαση της πραγματογνωμοσύνης που του ανατίθεται δεν συνδέεται με την ικανοποίηση προσωπικού συμφέροντός του β) ότι δεν είναι σύζυγος ή συγγενής εξ αίματος ή εξ αγχιστείας κατ' ευθεία γραμμή απεριορίστως και εκ πλαγίου έως του τετάρτου βαθμού με τον αιτούντα ή με κάποιον από τα εμπλεκόμενα μέρη και γ) ότι δεν έχει ιδιαίτερο δεσμό ή ιδιάζουσα σχέση ή εχθρότητα με τον αιτούντα ή τα λοιπά εμπλεκόμενα μέρη.

Γ. Δικαιώματα και υποχρεώσεις πραγματογνώμονα

1. Ο Πραγματογνώμονας εξετάζει αποκλειστικώς και μόνον τα ζητήματα τεχνικού περιεχομένου επί των οποίων ζητείται η πραγματογνωμοσύνη. Αν η σχετική αίτηση ζητεί την αντιμετώπιση και μη τεχνικών ζητημάτων, ο Πραγματογνώμονας εξηγεί στην Εκθεσή του τους λόγους για τους οποίους δεν ασχολήθηκε με αυτά.

2. Ο Πραγματογνώμονας **δεν καταλογίζει ευθύνες**. Οι συνέπειες των τεχνικών διαπιστώσεων και ερμηνειών της Πραγματογνωμοσύνης για τις σχέσεις και υπαιτιότητες των εμπλεκόμενων μερών καθορίζονται από τους ίδιους και τα δικαστήρια.

3. Ο Πραγματογνώμονας έχει υποχρέωση να είναι ψύχραιμος, αντικειμενικός και αμερόληπτος, να αντιμετωπίζει ισότιμα όλα τα εμπλεκόμενα μέρη και να μην αποκαλύπτει πριν την κατάθεση της Εκθεσής του και την εξόφληση από τον αιτούντα της σχετικής δαπάνης, τα συμπεράσματα ή τις σκέψεις του ή εν γένει οποιοδήποτε στοιχείο του πορίσματός του.

4. Η προσπάθεια συμβιβασμού των εμπλεκόμενων μερών ή η επίλυση της μεταξύ των τελευταίων αντιδικίας εκφεύγει των καθηκόντων του Πραγματογνώμονα.

5. Ο Πραγματογνώμονας, αφού αποδεχθεί τον ορισμό του :

α. Χωρίς υπαίτια βραδύτητα, **επικοινωνεί** με τα μέρη που σχετίζονται με το αντικείμενο της πραγματογνωμοσύνης και τα **καλεί** να του προσκομίσουν κάθε αναγκαίο στοιχείο και να του εκθέσουν, εφ' όσον το επιθυμούν, τις απόψεις τους επ' αυτού. Αν ο Πραγματογνώμονας διαπιστώσει την ύπαρξη και άλλων εμπλεκόμενων μερών πλην των αναφερόμενων στο έγγραφο Ορισμού του, οφείλει να επικοινωνήσει μαζί τους και να διασφαλίσει την ισότιμη συμμετοχή τους, ενημερώνοντας σχετικά το Γραφείο Πραγματογνωμοσυιών του ΤΕΕ.

β. Σε συνεννόηση με όλα τα εμπλεκόμενα μέρη ορίζει, το συντομότερο δυνατόν, ημέρα αυτοψίας. Εφ' όσον διαπιστώσει αδυναμία κάποιου εκ των εμπλεκόμενων μερών να παραστεί σε αυτοψία μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα, ορίζει ημερομηνία αυτοψίας σε συνεννόηση με τα υπόλοιπα και το ενημερώνει εγγράφως, εξασφαλίζοντας την απόδειξη αποστολής του σχετικού εγγράφου (π.χ. αποδεικτικό αποστολής FAX, τηλεγραφήματος, συστημένης επιστολής, ιδιωτικού ταχυδρομείου). Στο έγγραφο αυτό θα ενημερώνει για την ημέρα και την ώρα της αυτοψίας με την υποσημείωση ότι μπορεί να οριστεί και δεύτερη αυτοψία, εφόσον του ζητηθεί εγγράφως σε τακτή προθεσμία (ώστε να αποφεύγεται κωλυσιεργία από κάποιο εμπλεκόμενο μέρος). Αυτοψία είναι δυνατόν να διενεργηθεί χωριστά με κάθε εμπλεκόμενο μέρος αν το επιβάλλουν οι μεταξύ των μερών σχέσεις και το επιθυμούν και τα ίδια. Εάν κάποιο εμπλεκόμενο μέρος, παρότι ειδοποιήθηκε δεν παρέστη στην αυτοψία, ενημερώνεται εγγράφως (σύμφωνα με τα παραπάνω) από τον Πραγματογνώμονα προκειμένου να του χορηγήσει, σε τακτή προθεσμία και πριν την σύνταξη της Εκθεσης, τις απόψεις του ή στοιχεία σχετικά με το θέμα της πραγματογνωμοσύνης. Το ΤΕΕ θεωρεί ιδιαίτερα σημαντική για την ορθή διενέργεια μιας πραγματογνωμοσύνης τη συμμετοχή όλων των πλευρών που σχετίζονται, καθ' οιονδήποτε τρόπο, με την υπό εξέταση υπόθεση. Σε περιπτώσεις λοιπόν όπου μια πλευρά δεν επιθυμεί τη συμμετοχή της - χωρίς να το δηλώσει εγγράφως - ο Πραγματογνώμονας για τη διασφάλιση της διαδικασίας **οφείλει** να την ενημερώσει για τις κινήσεις του, όπως περιγράφεται παραπάνω.

γ. Φωτογραφίζει ή αποτυπώνει με οποιονδήποτε τρόπο χαρακτηριστικά στοιχεία του αντικειμένου, ενέργεια ιδιαίτερα σημαντική για την πληρέστερη περιγραφή του ή την καλύτερη τεκμηρίωση των απόψεών του.

6. Αν απαγορευθεί στον Πραγματογνώμονα η είσοδος στο χώρο της αυτοψίας, ο αιτηθείς την πραγματογνωμοσύνη είναι υπεύθυνος να λάβει τα αναγκαία δικαστικά ή άλλα μέτρα ώστε να καταστεί δυνατή η διενέργεια της αυτοψίας. Διαφορετικά ο Πραγματογνώμονας διακόπτει την πραγματογνωμοσύνη, και συντάσσει Έκθεση Ενεργειών την οποία διαβιβάζει μαζί με όλα τα αποδεικτικά στοιχεία στο ΤΕΕ.

7. Αν για κάποιο λόγο ο αιτηθείς την πραγματογνωμοσύνη δηλώσει στον Πραγματογνώμονα ότι δεν επιθυμεί τη συνέχιση της διαδικασίας, εκείνος τον παραπέμπει στο ΤΕΕ, ώστε να επέλθει **εγγράφως** η επίσημη διακοπή της. Αν για οποιοδήποτε λόγο ο αιτών δεν υποβάλει αίτηση ματαίωσης της πραγματογνωμοσύνης, ο Πραγματογνώμονας ενημερώνει ο ίδιος το ΤΕΕ υποβάλλοντας, όπως και στην προηγούμενη περίπτωση, Έκθεση Ενεργειών. **Δεν νοείται διακοπή ή**

ολοκλήρωση μιας πραγματογνωμοσύνης με προφορικές συνεννοήσεις μεταξύ Πραγματογνώμονα και αιτούντα ή οποιουδήποτε άλλου εμπλεκόμενου.

8. Σε περιπτώσεις που για τη διενέργεια της πραγματογνωμοσύνης απαιτούνται μεγάλες μετακινήσεις (π.χ. σε νησιά) ή διανυκτερεύσεις ή σημαντικές αμοιβές σε τρίτους (τοπογραφικό συνεργείο, συνεργείο επιμετρήσεων, εργαστηριακές μετρήσεις, ειδικές δοκιμές) τα σχετικά έξοδα και μόνον αυτά (εισιτήρια, έξοδα διανυκτέρευσης, αμοιβές συνεργείων, έξοδα εργαστηριακών μετρήσεων και ειδικών δοκιμών) καταβάλλονται απ' ευθείας από τον αιτούντα στον Πραγματογνώμονα, στο εργαστήριο ή στο συνεργείο. Τα σχετικά παραστατικά ανταποδίδονται στον αιτούντα (αντίγραφά τους, υπογεγραμμένα από τον αιτούντα, προσκομίζονται στο ΤΕΕ κατά την παράδοση της Έκθεσης). Η επιλογή των κατάλληλων συνεργείων ή εργαστηρίων γίνεται από τον Πραγματογνώμονα.

9. Εάν, κατά τη διενέργεια της πραγματογνωμοσύνης και οπωσδήποτε πριν ο Πραγματογνώμονας καταθέσει στο ΤΕΕ την Έκθεσή του, ο αιτών υποβάλει στο ΤΕΕ έγγραφη αίτηση για την διερεύνηση πρόσθετων ερωτημάτων που αφορούν το αντικείμενο της ίδιας πραγματογνωμοσύνης, αυτός υποχρεούται να απαντήσει εφόσον του κοινοποιηθούν από το ΤΕΕ. Ο Πραγματογνώμονας **δεν** απαντά σε προφορικά ή ακόμη και γραπτά ερωτήματα οποιασδήποτε πλευράς, αν δεν έχουν υποβληθεί **εγγράφως** στο ΤΕΕ. Αν διαπιστώσει κατά τη διαδικασία ότι τα ερωτήματα, όπως έχουν τεθεί από τον αιτούντα, είναι ασαφή ή χρήζουν διευκρινήσεως, τον προτρέπει να υποβάλει συμπληρωματική αίτηση στο ΤΕΕ, με την οποία θα διευκρινίζει ή θα συμπληρώνει τα ερωτήματά του.

10. Ο Πραγματογνώμονας δεν υποχρεούται επίσης να απαντήσει σε πρόσθετα ερωτήματα που ο αιτών θέτει μετά την κατάθεση της σχετικής Έκθεσής του στο ΤΕΕ. Στην περίπτωση αυτή, η αίτηση για την διερεύνηση πρόσθετων ερωτημάτων ισοδυναμεί με κατάθεση αίτησης νέας πραγματογνωμοσύνης. Ως αίτηση για την διεξαγωγή νέας πραγματογνωμοσύνης θεωρείται και η εκ μέρους των λοιπών εμπλεκόμενων μερών υποβολή πρόσθετων ερωτημάτων και μάλιστα, είτε αυτά υποβληθούν πριν, είτε μετά την κατάθεση της Έκθεσης Πραγματογνωμοσύνης. Και στις δύο ανωτέρω περιπτώσεις ορίζεται κατά προτίμηση από το ΤΕΕ ο ίδιος Πραγματογνώμονας.

11. Ο Πραγματογνώμονας οφείλει να διεκπεραιώσει την πραγματογνωμοσύνη και να υποβάλει την σχετική Έκθεσή του εντός του απολύτως αναγκαίου χρόνου. Στην περίπτωση κατά την οποία ο Πραγματογνώμονας καθυστερεί αδικαιολόγητα την διενέργεια της Πραγματογνωμοσύνης ή την κατάθεση της σχετικής Εκθέσεώς του, το ΤΕΕ προβαίνει στην αντικατάστασή του. Το ίδιο συμβαίνει και στην περίπτωση που ο Πραγματογνώμονας εκλείψει ή αδυνατεί για οποιονδήποτε λόγο να διενεργήσει την πραγματογνωμοσύνη που του έχει ανατεθεί.

12. Ο Πραγματογνώμονας οφείλει να ασκήσει τα καθήκοντά του εντός του πλαισίου που θέτει η ισχύουσα νομοθεσία, ο κανονισμός δεοντολογίας του επαγγέλματος του Μηχανικού και οι αποφάσεις των οργάνων του ΤΕΕ.

Δ. Σύνταξη-Κατάθεση Έκθεσης Πραγματογνωμοσύνης

1. Ο Πραγματογνώμονας, μετά την ολοκλήρωση των ενεργειών που απαιτεί η πραγματογνωμοσύνη που του ανατέθηκε, συντάσσει το συντομότερο δυνατό σχετική Τεχνική Έκθεση την οποία παραδίδει σε **τρία (3)** αντίγραφα στο ΤΕΕ. Σε περιπτώσεις όπου, υπόθεση σχετική με την διενεργούμενη πραγματογνωμοσύνη εκκρεμεί ενώπιον των Δικαστηρίων της χώρας, η Έκθεση θα πρέπει να παραδίδεται από τον Πραγματογνώμονα τουλάχιστον 10 ημέρες πριν την ημερομηνία εκδίκασης. Εάν έχουν οριστεί περισσότεροι του ενός Πραγματογνώμονες, παραδίδουν κοινή Έκθεση στο ΤΕΕ, συνυπογραμμένη από όλους τους Πραγματογνώμονες.

2. Η Έκθεση πρέπει να είναι πλήρης, σαφής, ακριβόλογη και περιεκτική. Η σύνταξή της πρέπει να γίνεται με προσοχή και με το κατάλληλο ύφος για επιστημονική Έκθεση - Πόρισμα. Η Έκθεση αυτή προτείνεται να είναι δομημένη, ως εξής:

α. ΚΥΡΙΟ ΣΩΜΑ. Περιλαμβάνει τις παρακάτω διακριτές ενότητες, με τον τίτλο και το περιεχόμενο που αναφέρεται:

i. **Ορισμός του Πραγματογνώμονα:** αναφέρεται το έγγραφο του ΤΕΕ με το οποίο ορίστηκε ο Πραγματογνώμονας και η/οι σχετική/ές αίτηση/εις προς το ΤΕΕ για διενέργεια Πραγματογνωμοσύνης.

ii. **Περίληψη του Αντικειμένου:** περιγράφονται συνοπτικά τα θέματα για τα οποία ζητήθηκε γνωμοδότηση, όπως προκύπτουν από τη/ις σχετική/ές αίτηση/εις, που διαβιβάστηκαν από το ΤΕΕ στον Πραγματογνώμονα.

iii. **Ιστορικό Επικοινωνίας με τα Εμπλεκόμενα Μέρη και Αυτοψίες:** αναφέρονται αναλυτικά, με την παράθεση και των σχετικών ημερομηνιών και την παραπομπή στα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία, οι ενέργειες επικοινωνίας με τα εμπλεκόμενα μέρη, η ανταπόκρισή τους, οι ημερομηνίες αυτοψιών, οι παρόντες σ' αυτές, κ.λ.π.

iv. **Απόψεις των Εμπλεκόμενων Μερών:** αναφέρονται οι απόψεις κάθε εμπλεκόμενου μέρους, για τα επίμαχα ζητήματα και μνημονεύονται τα στοιχεία που προσκομίστηκαν στον Πραγματογνώμονα.

v. **Τεχνική Περιγραφή:** περιγράφονται οι διαπιστώσεις του Πραγματογνώμονα κατά τις αυτοψίες με παραπομπή σε σχετικές φωτογραφίες και εν γένει στα αποδεικτικά στοιχεία που έλαβε υπ' όψιν του ο Πραγματογνώμονας. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί κατά την διατύπωση των διαπιστώσεων του Πραγματογνώμονα, ώστε αυτές να μην συγχέονται με τις απόψεις που έχουν διατυπώσει τα εμπλεκόμενα μέρη.

vi. **Πόρισμα:** Το Πόρισμα περιορίζεται στην διατύπωση τεχνικών και μόνον κρίσεων. Απαντώνται με σαφήνεια ένα προς ένα τα ερωτήματα που έχουν τεθεί από τον αιτούντα, χωρίς ο Πραγματογνώμονας να εκφέρει άποψη επί νομικών ζητημάτων ή να λαμβάνει θέση υπέρ ενός από τα εμπλεκόμενα μέρη. Αν για οποιονδήποτε λόγο ορισμένα από τα ερωτήματα δεν απαντηθούν, ο Πραγματογνώμονας αναφέρει τους λόγους.

vii. **Κατάλογος Συνημμένων** (Συντάσσεται ονομαστικός κατάλογος των συνημμένων της Έκθεσης, με τον αριθμό των σελίδων του καθενός).

Ακολουθεί ημερομηνία, υπογραφή και σφραγίδα του Πραγματογνώμονα. Οι σελίδες της Έκθεσης μονογράφονται και αριθμούνται με τη μορφή 1 από ... , 2 από ... , κ.λ.π.

β. ΣΥΝΗΜΜΕΝΑ. Περιλαμβάνει δύο κατηγορίες συνημμένων:

i. τα συνημμένα που **αποτελούν εργασία** του Πραγματογνώμονα, όπως σχέδια, σκαριφήματα, επιμετρήσεις, φωτογραφίες, εφ' όσον δεν έχουν ενσωματωθεί στο κύριο σώμα. Ειδικά οι φωτογραφίες πρέπει να είναι έγχρωμες και ευκρινείς, αριθμημένες, με σχόλια ή λεζάντες όπου απαιτείται και τυπωμένες σε φύλλα Α4 (όχι σε άλμπουμ, σε φωτογραφικό χαρτί ή σε CD). Τα συνημμένα αυτά μονογράφονται, σφραγίζονται από τον Πραγματογνώμονα και τοποθετούνται **αμέσως** μετά το κύριο σώμα της Έκθεσης.

ii. τα συνημμένα που **προσκομίσθηκαν** στον Πραγματογνώμονα. Σχέδια, στοιχεία, φωτογραφίες, υπομνήματα, αποδεικτικά επικοινωνίας με τους εμπλεκόμενους και τέλος το έγγραφο ορισμού του Πραγματογνώμονα και η/οι σχετική/ές αίτηση/εις προς το ΤΕΕ για πραγματογνωμοσύνη. **ΔΕΝ** μονογράφονται ούτε σφραγίζονται τα συνημμένα στοιχεία που χορηγήθηκαν στον Πραγματογνώμονα, εκτός αν ο ίδιος έχει παρέμβει με οποιοδήποτε τρόπο (σημειώσεις, επισημάνσεις κλπ) σ' αυτά, οπότε και εμπίπτουν στην προηγούμενη κατηγορία. Τα συνημμένα αυτής της κατηγορίας τοποθετούνται τελευταία.

3. Η Τεχνική Έκθεση, με την κατά τα ανωτέρω δομή και περιεχόμενο, υποβάλλεται σε τρία αντίγραφα, με **ιδιαίτερο διαβιβαστικό έγγραφο** που απευθύνει στο ΤΕΕ ο Πραγματογνώμονας, στο οποίο αναφέρεται «σας διαβιβάζω σε τρία αντίγραφα την Έκθεση Πραγματογνωμοσύνης που διενήργησα, σύμφωνα με το Αρ. Πρωτ. έγγραφο Ορισμού σας.». Το κάθε αντίγραφο θα πρέπει να περιέχει δεμένα **σε ένα σώμα** τόσο την Έκθεση όσο και τα συνημμένα. Ειδικά για τα συνημμένα της κατηγορίας (ii) και **μόνο** σε περιπτώσεις μεγάλου όγκου προσκομισθέντων στοιχείων από τους εμπλεκόμενους ο Πραγματογνώμονας μπορεί κατά την κρίση του να απομονώσει τα δευτερεύοντα στοιχεία και να τα παραδώσει σε ένα αντίγραφο για το αρχείο του ΤΕΕ. (Στις περιπτώσεις αυτές θα πρέπει να καθίσταται σαφές στον κατάλογο συνημμένων του κύριου σώματος, ποιά στοιχεία συνοδεύουν το κάθε αντίγραφο της Έκθεσης και ποια θα βρίσκονται στο αρχείο του ΤΕΕ)

4. Ο Πραγματογνώμονας **υποχρεούται** να παράσχει τις αναγκαίες διευκρινίσεις επί της Εκθέσεώς του, εφ' όσον αυτό ζητηθεί από τον αιτούντα, με έγγραφη αίτησή του προς το ΤΕΕ, εντός τριών (3) το πολύ μηνών αφ' ότου ο τελευταίος παρέλαβε την Έκθεση. Το ΤΕΕ διαβιβάζει στον Πραγματογνώμονα την σχετική αίτηση και αυτός υποχρεούται να απαντήσει εντός μηνός από την παραλαβή της. Το ίδιο συμβαίνει και στην περίπτωση που οι διευκρινίσεις ζητηθούν από κάθε άλλο εμπλεκόμενο μέρος εντός της ίδιας προθεσμίας από την έγγραφη ειδοποίησή του από το ΤΕΕ περί της παραλαβής της Έκθεσης Πραγματογνωμοσύνης από τον αιτούντα. Η απάντηση του Πραγματογνώμονα κατατίθεται στο ΤΕΕ, το οποίο την κοινοποιεί στον αιτούντα και στα λοιπά εμπλεκόμενα μέρη.

Σε κάθε περίπτωση που δεν καλύπτεται από τις οδηγίες αυτές, ο Πραγματογνώμονας **οφείλει** να επικοινωνεί με το Γραφείο Πραγματογνωμοσυνών του ΤΕΕ.